

DISSERTATIO IVRIDICA
De
IVRE GRVTIAE

Vulgò
Gloß = Recht.

Quam
Divinâ adspirante gratia

et
SVFFRAGANTE MAGNIFICO JCTORUM ORDINE
SVB PRÆSIDIO

VIRI MAGNIFICI ATQVE EXCELLENTISSIMI

DN. JOH. BERNHARDI **Griesen**

HÆREDITARII in Pöfen /

JCTI, SERENISS. DUC. SAXO-ISENACENSIS CONSILIARII
AULICI AC CONSISTORIALIS SPLENDIDISSIMI, NEC
NON PROFESSORIS PVBLICI ET FACVLTATIS JURIDI-
CÆ ASSESSORIS LONGE MERITISSIMI,

Domini Patroni et Præceptoris sui æditernum devenerandi

Ad diem Martii. 1701.

Loco horisque consuetis

Placido Eruditorum Examini sistet

JOH. CHRISTOPH. **Sangbein** /

Græfenthal. Thur.

AVT. & RESPOND.

Diss. jur. civ.

215,2

J E N Æ
TYPIS JOH. ADOLPHI MULLERI.

J. C. Holz

2. 4. 8. 2

IN RE GRANTIAE

Stipulatio

De rebus

Substantivum

DN JOH. BERNHARDI

Non propositum in rebus
de assensu

Ad rem

Ad rem

JOH. CHRISTOPH. BERNHARDI

AVT. & L. SPOND.

1715

I. N. J.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Nimum induxeram meum L. B. de pacto Unionis prolium conscribere dissertationem, cum autem partim cujusd. MECOENATIS mandato, partim etiam re penitus inspecta reperi, hoc de Jure Grutiæ thema esse majoris ponderis, meliorique dignius elaboratione, maxime autem, quod Serenissimus ac Clementissimus Princeps meus hujus Juris exercitio gaudeat; qua de causa misso proposito meo, hujus pro ingenii mei modulo enucleatione acquievi, nec, quod plures de hoc tractatus adspexerint lucem, me à proposito abstertere potuit, cum ea, quæ jam dicta sunt, quoque dicere amarem. Quæ autem in medium sum prolaturus, illa alteri præjudicare, sanctissime protestor. Tuum autem erit L. B. eo affectu, quo ausus haud improbandos illorum, qui in Themidos studio pro virili desudant, prosequeris, me quoque, quamvis immerentem complecti, animumque ad portum veritatis contendenti addere, quem, cum sine Numinis auxilio

xilio attingere non liceat, à Te, Deus Optime, opem imbecillitati meæ supplex expeto efflagitoque.

THES. I.

Post mare in fluminibus perficitur navigatio. Et quidem pleræque gentes, antequam ausæ mare ingredi in illis navigarunt, & propterea illis magnam exhibuerunt reverentiam. Persæ in flumina nec immerunt nec inspuunt; Ægyptii Nilum, Phryges Mæandrum pro Diis coluerunt, Germani Rhenum genialis tori arbitrum constituerunt. *Hadr. Jun. in histor. Batav. cap. 8.*

TH. II.

Varie autem flumen ab *Aym. tr. de alluv. l. 1. c. 15.* dividitur, quod non opus est, cum commode omnia ad consuetam divisionem possint referri, qua flumen distinguitur in privatam & publicam. † Privatam, quod privati dominii est, nec semper fluit, sive manufactum sit, sive in privato oriatur. Publicam autem à *Cassio l. 2. §. 2. & 3.* recte describitur, quod perenne est i. e. semper fluens. Cum autem flumina hodie in Principum dominio, patrimonio, libera potestate & omnimoda proprietate sint, & ad Regalia referantur, etiam Jus navigandi, & quod illius quædam species est, jus traducendi ligna super flumine (vulgo **Das Flößrecht**) ad Regalia spectabit, de quo nunc pluribus agere instituímus.

† *Gloss. in l. 4. §. 1. ff. de R. D.*

TH. III.

Etymol. Vocabulum GRVTIÆ autem procul dubio natales suos debet Batavis. Illi enim inde vocant Jus Grutiae, quod in tractu Delphensi penes Comites Plumarios sem-

semper extitisse dicitur, quo coctores cerevisiarum pro usu aquæ centesimam solvunt, ita ex *Hadr. Jun. in Batavia c. 19. Stypmann. tr. de jure marit, & naut. part. 1. c. 10. n. 100. Casp. Klock. tr. de Aerario l. 2. c. 15. n. 2.*

TH. IV.

Dicitur etiam aliis Jus traducendi rates & ligna, *Synonym,*
Franc. Stypm. d. tr. & c. n. 95. Jus rarium traducendarum. Ernest. Cothmann. vol. 4. Resp. 1. n. 55. Jus ligna vehendi in flumine. D. Struv. Syntagm. Jur. Feud. c. 6. aph. 22. (Dicitur etiam Jus Gruis) Germanis, das Flöß = Recht / Flöß = Regal, Flöß = Gerechtigkeit: Holz = Flöße. Verbum autem Flöß indubie est à fließen. Belgis est Blot & Blot = Balcken quasi fluentes trabes. Hinc quidam volunt, hujus rei vestigium aliquod esse in l. 1. §. 14. de flumin. ubi mentio fit rarium.

TH. V.

RATIS autem est nihil aliud, quam trabes connexæ & sine fabrica compactæ, quæ navigii vicem tenent. Et id genus navium primum fuisse, verisimile est, quod & Spiegelio in Lexico suo videtur, laudanti *Bayf. tr. de re nav.* Festo rates vocantur ligna inter se colligata, quæ per aquam ducuntur: *Zimmer = Flöße.* Hinc *ratem agere l. 1. pr. ff. ut in flum. publ. navig. lic.*

TH. VI.

Perlustratis quasi intransitu his, quæ ad nomen *Juris Grutiæ* facere videbantur, jam ad rem ipsam accedemus, cum vero de re, nisi tradita definitione, perspicue haud constare possit, allaborandum erit, ut, quid *Jus Grutiæ* sit, sequenti definitione explanemus.

TH. VII.

Definimus itaque illud, quod sit species quædam *na-* *Definitio.*
viga-

vigationis (*consentientem invenimus Stypmann. cit. 1. ubi minimam vigationis speciem appellat*), qua in flumine publico (*præcipue enim in eo exercetur, interim non excludimus flumina privata & rivos, cum illorum etiam in hac re sit usus*) cujuscunque generis ligna, usus vel commercii gratia transvehere licet, jure Superioritatis vel alio titulo competens.

TH. VIII.

Eandem autem cum navigatione originem, cujus speciem esse diximus, hoc jus habere videtur, si nude illud consideramus, quatenus nempe in libertate naturali utendi fluminis ad traducenda ligna consistit. Sicuti enim navigandi modus antiquissimus, ut refert *Stypmann. d. tr. part. 1. c. 2. n. 1. & seq. Bayf. tr. de re nav.* ita usus vehendi ligna per aquas non novus est. Exempla leguntur in *Sacris lib. 3. Reg. c. 5. v. 8.* Ubi: Rex Israëlitarum Salomon cum Rege Tyri Hiram contractum iniit, ut hic per servos suos ligna cedrina & abiegina in Libano cæsa ad mare deponeret, ibique in ratiibus usque ad destinatum locum componeret, ubi applicari debebant. Et *2. Chron. 2. v. 16.* idem repetitur. Si autem more hodierno, ut Jus Regale consideratur, tunc eodem cum Regali Jure fluminis natales habet.

TH. IX.

*Commoda
huj. jur.*

Utilitatem ex hoc Jure profluentem maximam esse nullus dubitabit; ex eo enim ingens ærarii Principis incrementum provenit, imo quibusdam in locis ex sylvis non nisi exiguæ utilitates Principi redeunt, quod is careat Jure ratiium traducendarum; vel, quod flumina illis sunt remota, istis enim in locis, da der Wald nicht verflöset werden kan / non raro maximam ligni copiam putre-

putrescere ac perire videmus, Coeterum ratione hujus
juris exercitii probe observentur utilissima monita *Casp.
Klockii, in tr. de arar. l. 2. c. 15. n. 31. & seqq.*

TH. X.

Competit autem hoc Jus traducendi rates in flu-
mine duobus modis (1) *ratione tituli* (2) *ratione modi*
exercendi. Ratione tituli itidem duobus modis (1) *ju-*
re proprio (2) *concesso.* Proprio jure competit Impe-
ratori, Regibus, Principibus ac Civitatibus superiorem
non recognoscentibus. vi summi, quo gaudent, impe-
rii, ad eos enim fluminum publicorum navigabilium &
non navigabilium tam proprietas quam Idictio pertinet.
Præterea, juxta mores Germaniæ, Principibus ac Stati-
bus Imperii vi Superioritatis territorialis flumina publica
omneque jus percipiendi ex iis commoda & utilitates
competunt. Jure concesso competit hoc Jus Vasallis,
subditis vel etiam extraneis. *Besold. Conf. 239.* non au-
tem quatenus Regale, sed ut privilegium; vel, ut usum
solum habeat, quod jure Superioritatis Principibus com-
petit.

Modi con-
cessionis.

TH. XI.

Ratione modi exercendi rursus est duplex, *vel ple-*
num & liberum vel minus plenum & restrictum. Illud,
quod libere exercetur, hoc, quod vel ad certum genus
ligni v. g. *Eine Zimmer- oder Scheid-Flöße / ic.* vel ad
certum tempus v. g. *nur einmahl im Frühling /* vel ad
certum locum v. g. *auf eine Meil Weges / zu diesem oder*
jenem Orte / restringitur.

TH. XII.

Verum concessionis tituli non sunt unius, sed varii
generis. Aut enim conceditur alicui hoc Jus (1) in-
vesti-

vestitura feudali, aut venditur (2) certo pretio, quale concessionis exemplum habet *Besold. d. Consil.* aut (3) jure familiaritatis precario *Cotbmann. Vol. 4. Conf. 1. n. 55. & Consil. 2. n. 20.* Præjudicium vide apud *Carpz. part. 3. Decis. 288.* aut (4) locatur certa mercede *Cothm. d. Conf. n. 50.* aut (5) conceditur alicui per reciprocationem; & ultima hæc concessionis species hodie inter Principes est usitatissima. Sic etiam inter Electorem & Duces Saxonæ ab antiquo mutua pacta, de hoc jure in flumine Salæ exercendo, inita sunt. Ex hisce allatis nunc constat, etiam privatos hujus juris non incapaces esse.

TH. XIII.

Quæritur: an Vasallus cum flumine investitus absque consensu Domini Feudi alteri jus ligna in flumine vehendi in perpetuum concedere possit? Neg. cum Vasallus servitutem feudo imponere nequeat, speciem autem servitutis hæc concessio habet. Vasallo tamen, donec feudum tenet, concessio illa nocet; Domino autem adgnatisve succedentibus, etiamsi per longa tempora perseveraverit, minime nocet arg. *1. Feud. 8. pr. Conf. D. Struv. Syntagm. J. F. c. 12. apb. 8.*

TH. XIV.

Quæritur etiam: Si duo v. g. fratres vel socii flumen pro indiviso possideant, an alter sociorum vel fratrum vicino alicui exercitium hujus juris, invito & ignorante socio concedere possit? Neg. (1) quod in re communi potior sit causa prohibentis *l. 28 ff. commun. divid.* (2) quod concessio hæc magnum præjudicium socio adferat, cum sua natura cum damno & periculo sit conjuncta. Porro quæritur: an ipse socius invito socio hoc jure uti poterit in flumine communi? & affirm. si justa pro-

prohibendi vel dissentiendi causa non adfit, & commodum inde nascens commune fiat, restitutis pro rata sumtibus.

TH. XV.

Ne etiam inferior Superiori in Flumine suo jus traducendi rates & ligna permittens, in libertate sua vel jure territoriali præjudicium patiat, literæ Reversales peti solent, quæ plerumque ita sonant:

Wir N. N. &c. bekennen hiermit / und thun kund gegen männiglich / daß wir mit dem N. N. Handlung gepflogen / daß N. zu besondern unterthänigen Willen und Gefallen geschehen lassen wollen / daß wir auff dem N. Strohm durch ihre Herrschafft und Bottmäßigkeit / flößen möchten; Als haben sich N. gegen uns dahin erkläret / daß sie zufrieden / daß durch Ihre Herrschafft und Bottmäßigkeit auf -- Jahr eine Flöße angestellet / und jedes Jahr mehr nicht / denn N. Klafftern geflößet werden möchten. Demselben nach so obligiren und verpflichten uns hiermit / und in Krafft dieses unsers Revers-Brieffes / dergestalt und also / wodurch solch unser Flößen N. oder derselben Unterthanen / und Verwandten einiger Schade zugefüget würde / daß wir solchen N. und ihnen / auff vorgehende Taxirung vier ehrlicher Persohnen / darzu unsers Theils 2. und von N. auch zwo verordnet werden sollen / wiederum abtragen und erstatten sollen und wollen. Ebener Gestalt sollen N. sich dieser N. Jahr über / auff gleiche Anzahl / auff dem N. Strohm / so weit wir uns bestellen / anzumassen / N. Klafftern / ohn einiges Gleit / zu gebrauchen Macht haben. Doch daß solch Flößen jedesmahl also angestellet werde / daß kein Theil dem andern an seiner

B

Flöße

Flöße Verhinderung zufüge / und da wir zum Einwerffen gefast / uns nicht vorgreifen / sondern in alle Wege der Vorzug gelassen werden solle. Da aber N. ehe denn wir zum Einwerffen gefast / solle N. auch nicht verweigert werden ; Und damit in dem Einwerffen des einen Theils Holz unter des andern auff dem Wasser nicht möge gemenget werden / soll das Theil / welches zum letzten eingeworffen / einen vorschlag machen lassen / bis so lange der Förderste so weit kommen / daß man sich des Gemenges nicht zubeforgen ; wie denn N. auff dem N. Stroh / so weit als wir zuflößen Macht haben / auch zuflößen soll vergönnet seyn ; Und da durch N. flößen uns und unsern Unterthanen Schaden zugefüget würde / so soll derselbe / wie obberühret / durch 4. Persohnen taxirt / und von N. erstattet werden. Wenn auch eines oder des andern Unterthanen befunden würden / daß sie etwas an dem geflößten Holze veruntraueten / oder entwendeten / solche sollen nicht allein in gebührliche Straffe genommen werden / sondern auch das entwendete Holz zu bezahlen schuldig seyn. Treulich und ohne Gefehrde. Zu Uhrkund mit Unserm Secret wissendlich besiegelt / und gegeben &c.

Th. XVI.

An autem Dominus territorialis hoc jus alteri ad monopolium ligni exercendum concedere possit, hic non incommode quæritur? & aff: si privilegiatus solus in istam rem sumtus impendere cogatur, & utilitas publica subditorumque inde non lædatur, quod fit, si justo pretio ligna vendantur Confer. Grot. de J. B. & P. L. 2. c. 12. n. 16.

Th. XVII.

Si alicui concedatur eine Scheit-Flöße / is non potest instituere eine Zimmer-Flöße / cum hoc jus homini quandam servitutis speciem imponat ; explorati autem juris est, concessum modum servitutis vel juris mutare non licere, maxime quando concedentis conditio gravior redditur. Gravius autem fluminis onus hanc, quam illam speciem esse, in apri- co est. Præterea concessionem omnes stricti juris sunt.

Th. XVIII.

Quæritur: an Princeps, cui flumina publica regalia jure competunt, lignorum transvectionem in iis interdiceret, & prohibere possit? & videtur dicendum, hoc Principi, præsertim superiorem recognoscenti, minime licere & integrum esse, & quidem ex sequentibus rationibus (1) quia fluminum publicorum usus, qui potissimum in piscatione & navigatione consistit, Jure Gentium omnibus patet §. *Flumina* 2. §. *riparum* 4. *J. de R. D. l. nemo* 4. *in fin. cum l. seq. eod.* (2) hanc ob causam adversus eos, qui in fluminibus publicis hanc speciem navigationis vel penitus interdicerent vel pejorem efficiunt, non tantum injuriarum actio, sed & peculiaris interdicta jure prodita sunt *l. 2. §. Si quis in mari* 8. *ne quid in loco publ. l. injuriarum* 13. §. *f. de injur. tot. tit. de flum.* (3) Hoc cum primis quoque probare videtur *text. in l. quo minus* 2. *de flum.* ubi ne Imperatori quidem navigationem, & per consequens hanc speciem navigationis in publico flumine impedire licet. Ergo multo minus Principi inferiori permittendum est *l. fin. §. evo. vers. ne quod summis apicibus* & c. *C. de Decur.* (4) Sed nec regalia jure potestas

estas prohibendæ navigationis in fluminibus publicis principibus competere videtur. Licet enim flumina navigabilia, & illa, ex quibus fiunt navigabilia ad Regalia pertineant, & proinde Principum, qui Regalia habent, esse dicantur. *c. 1. quæ sint Regalia.* tamen hoc vel proprietatis vel etiam protectionis, tuitionis seu defensionis, non autem usus respectu accipiendum est. Matthæus de afflict. *in c. fin. in verb. Flumina.* Rosenthal. *in synopsis. Feudali. c. 5. de Jure Regali concl. 24. 25. 26.*

TH. XIX.

Verum hisce rationibus non refragantibus non inique videntur facere Principes illi, qui, justis causis moti, impediunt, quo minus in fluminibus publicis, per suas regiones & ditiones decurrentibus, libera traducendi ligna potestas exerceatur; præsertim si in fluminibus istis nunquam ante libere permissum fuerit, & probatur sequentibus modis. (1) quia jure regalium, flumina publica in privatorum patrimonio esse prohibeantur *d. c. 1. quæ sint Regalia. Capoll. de S. R. P. c. 27.* Atqui ei, qui fluminis proprium Jus habet, uti possidetis interdictum competit, si jus suum in eo exercere prohibeatur, quoniam ejusmodi flumen tum ad privatam non publicam causam pertinet. *l. sanè si maris 13. de injur.* (2) nec obstat huic sententiæ, quod regulariter usus fluminum publicorum, qui potissimum in navigatione consistit, unicuique libere permitti debeat, & quod hoc nomine de fluminibus, quatenus publica sunt, & in nullius adhuc dominium pervenerunt, accipiendum est, secus si regalium jure flumina ad principem spectent & pertineant *d. l. sanè si maris. de*

de Injur. quia ab horum fluminum ingressu navigare & per consequens traducere ligna volentes arceri & prohiberi possunt *Bart. in rubr. ut in flum. publ. nav. lic.* Sic & interdicta possessoria, non dantur adversus illos, qui privilegiis Casareis, vel jure regalium gaudent, & in quorum patrimonio flumina publica sunt, ut expresse vult. *Bart. d. rubr. ut in flum. publ.*

TH. XX.

Nec obstat, (3) quod ne Imperator quidem in flumine publico hanc navigationem impedire possit, & quod flumina publica vel protectionis, vel proprietatis, vel, quod verius est, Jurisdictionis respectu. *Borch. in tr. que sint regalia. n. 30.* *Petr. Frid. Mind. c. 36. n. 6. de mand. p. m. 254.* non autem usus ratione inter regalia connumerentur: quia licet hæc sese ita habeant, tamen nihilominus Princeps cum regali dignitate investitus, tanquam dominus fluminum, eorum ingressu, quoad ditionum suarum finibus continentur, traducentes arcere potest.

TH. XXI

Modi acquirendi cum aliis acquirendi Regalia Modi acquirendi. modis sunt communes. Primus, (& quidem receptissimus secundum *Schneidevv. in Epit. I. F. part. 2. n. 94. Zas. de Feud. part. 5. n. 12.*) est investitura feudalis, per quam Principes & Status Imperii Superioritatem eiusque iura ab Imperatore & Imperio acquirunt, & ab iisdem alii eodem vel alio jure acquirere solent. Secundus *Privilegia*, quorum nomine hodie sapissime Regalia, vel potius illorum commoda & utilitates a Superiore privatis, etiam subditis concedi solent. *Besold. d. Conf. 239.* eaque sunt vel generalia & gene-

vali cuidam legi aut constitutioni inserta ut in l. 1. §. 2. ff. in quibus appell. non licet. in Aur. Bull. Carol. IV. tit. 9. Recess. Imp. August. de Anno 1551. §. so haben wir & Recess. Spirens. de anno 1570. §. alsdem auch &c. Aut specialiter alicui concessa, veluti, quando Imperator forte speciali privilegio aliquo loco alicui quaedam Regalia tribuit. Tertius, Pactum & conventio v. g. emptio, conductio, precarium. Quartus, Præscriptio, qua in re. Dd. mire variant. Quidam nullam Regalium præscriptionem contra superiorem ob subjecti præscribere volentis incapacitatem admittere volunt. Contra alii rectius statuunt, Regalia tam majora, quam minora esse præscriptibilia. Sixtin. tr. de Regal. c. 5. n. 138. & seqq. Surdus Decis. 1. n. 10. Klock. vol. 1. Cons. 22. n. 96.

TH. XXII.

Ceterum communior & in praxi receptior præscriptionis terminus est tempus immemoriale. Myns. Cent. 5. Obs. 29. Moller ad Const. Sax. part. 1. c. 2. n. 8. Klock. vol. 1. Cons. 28. n. 253. (quamvis alii 10. vel 20. annorum præscriptionem sufficere putant, alii 30. vel 40. annos exigunt) eamque sententiam etiam secuti D. Struv. in Synt. I. C. tit. de usucap. Richter. Decis. 21. n. 52. Rennem. de iure rerum D. 44. tb. 12. Si autem contra inferiorem, cui v. g. jus fluminis vi privilegii competit, præscriptio tendit, 30. vel 40. ann. spatium sufficit, cum in eo naturam Regalis videatur amisisse. P. Gilken. de præscript. part. 3. c. 8. n. 8. Klock. d. Cons. 28. n. 254.

TH. XXIII.

Hic quæritur: an ad præscriptionem hanc immemoriam requiratur justus titulus & bona fides? Affirmant alii, alii negant: Affirmant Bocer. de Regal.

gal. c. 4. n. 51. P. Gilcken. de præscript. part. 2. membr. 2. c. 1. n. 6. & alii multi ibidem allegati. Negant autem Valentin. Guil. Förster. in Colleg. disput. publ. ad Inst. decad. 6. quest. 4. Treutl. vol. 2. disp. 1. th. 6. lit. a. dicentes, in immemorali præscriptione, neque tituli neque bonæ fidei defectum nocere de Jure Civili, de Jure enim Canonico aliter constitutum esse nullum est dubium c. *vigilanti* & c. *ult. X. de præscript.*

TH. XXIV.

Quorum sententiam ego præferre nil dubito: Leges enim, quæ titulum aut bonam fidem ad præscriptionem requirunt, omnes loquuntur vel de triennii, vel de longi temporis decem aut viginti, vel de triginta aut quadraginta annorum præscriptione, ut patet ex pr. I. b. t. & tot. tit. ff. eod. tit. C. de præscript. long. temp. 10. l. 20. ann. & tit. C. de præscript. 30. l. 40. ann. nec unica est, quæ de immemorialis temporis præscriptione idem disponat. Unde, cum dispositio deficere circa id dicatur, circa quod legis verba deficiunt, l. *quod constitutum* 21. ff. de testam. milit. l. *ita autem* 5. in pr. ff. de administr. tut. & l. 8. ff. de publ. in rem act. justum titulum ac bonam fidem hic requiri, nulla lege jubente, asserendum non videtur.

TH. XXV.

Neque ab alia etiam præscriptione argumentari ad hanc licet, cum hujus vis tanta sit, & cum nulla alia conferenda, ut tale argumentum, inter species tam separatas, & tantis differentiarum rationibus distinctas institutum, nec minima quidem probabilitatis specie colorari posset. Quam ingentem differentiam ac præscriptionis immemorialis vim & autoritatem

tem

tem verbis sat clari & certi sensus exprimit Paulus in l. 2. in pr. ff. de aqua & aqu. plu. arc. Pompon. in l. 3. §. 4. ff. de aqu. quotid. & aestiva. Atqui vetustatem seu praescriptionem inmemorialem Icti in l. dd. ll. semper pro lege, seu quod idem est, jure constituti loco haberi ajunt, quo ipso omnia ad hanc praescriptionem requisita, per tanti temporis lapsum praesupponentes & concludentes, omnem probationem contrariam directo expresse remouent; quae enim contra legis & juris constitutionem dabitur probatio?

TH. XXVI.

Licet hoc Regale fluminis multa adferre soleat commoda, maxime ubi fluuiis ac rivis sylva sunt vicina, usus tamen & exercitium hujus Juris saepissime etiam multifaria solet procreari incommoda v. g. molen-
Incommoda. *lendaris, ripis, piscationibus, vicinis pratis & agris, naturalis alveus interdum mutatur, & alia, quae inde nasci possunt damna, idcirco difficillime alteri in flumine suo hoc iure uti permittitur.*

TH. XXVII.

Quaeritur: an proprietariis praediorum, circa quae alluunt flumina, liceat ripas reficere, & instructionibus munire? Etenim ripa est, quae flumen continet, naturalem rigorem cursus sui tenens, cum ergo flumina sint publica, videtur proprietariis praediorum coniuكتورum licere plantis arborum aliisque modis munire adversus impetum & incrementum lignorum. Et respondet Cæpolla de S. R. P. n. 71. & plenius c. 37. & Franc. Marci decis. 112. part. 2. aggeres & munitiones licere cuique facere ad vitandam fluminis inundationem; & quoque alias defensiones, dum modo
 nihil

nihil ædificatur intra alveum fluminis, nec per hoc impeditur cursus fluminis, qui accipitur in medio seu in magis profundo *l. 1. ff. de rip. mun.*

TH. XXIX.

Deinde quæritur: an aggeres vel aliam aliquam munitionem ad defensionem sui agri adhibere liceat, quamvis ea res cursum fluminis ad alios agros devastandos immutet? Et generaliter, modò ex injuriâ vel accolis nocendi studio id non fiat, licere certum est, cum hic tutela & facientis utilitas spectetur; quâ ratione plerosque *Ulpianus* ait, prorsus flumina avertisse, alveosque mutasse, ut prædiis suis consulere. *l. un. § sed etsi 7. ff. ne quid in flum. publ.* Verùm, an idem procedat, si per istam munitionem majus ab aqua damnum vicinis inferatur, quàm is, qui avertit, passus fuisset, si eam sine obstaculo per suos agros transire permisisset? & anne vicini hoc casu inhibere possint, ne superior ad avertendum flumen aggeres ponat? si cautio idonea ab illis de omni damno sarciendo fiat, puto, inhibere posse: major enim civium, major quoque plurimorum jactura est: Si verò non caveatur, sui potius quàm alterius ratio habenda. *d. §. sed etsi. modò tamen privati damni averfio publicum prorsus damnum non adferat: privata enim publicis postponenda: cum & alias privato rem planè propriam justissima auferendi reputetur causa favor publicus, per ea, quæ tradit Gail. 2. observ. 56. num. 2.*

TH. XXIX.

Ad avertenda autem hæc damna interdum probationis gratiâ certa lignorum quantitas per flumen
C trans-

transducitur, ne sumtuum frustra impensorum, qui quibusdam in locis haud exigui sunt, postea quem perniteat, sicuti quandoque solet accidere. Non enim quodvis flumen commodam lignorum transvectionem recipit. Nec quovis anni tempore hæc lignorum transvectio instituitur, sed ordinariè tempore vernali interdum & autumnali, rarius in mediâ astate, nisi necessitate ita exigente. Hoc enim tempore flumina sunt minus perennia, proptereaq; impeditur transvectio, aut fit suminis cum laboribus. Unde tempora probè observanda, quippe uno die interdum præterlapso, per totum annum occasio transvehendi ligna amitti potest.

T. H. XXX.

Cæterum ante transvectionis lignorum institutionem publica affiguntur mandata, (*ut passim, ubi hoc Jus viget, videre est*) quibus subditi, præprimis autem molitores admonentur, ut molendina sua contra lignorum impetum præmuniant, & ripas, ubi alveus est angustus, purgent, ut eò facilior sit lignorum transvectio. Subditi autem has operas suis sumtibus non præstant, quia purgatio fluminis & impedimentorum remotio, non tam propter prædia ipsorum tuenda, quam promovendæ ligni transvectionis gratiâ fit, idcirco, ut ratum Dominus sumtus ipse solvat, non iniustum videtur, nisi consuetudine aliud introductum.

T. H. XXXI.

Si Princeps in flumine territorii sui hoc jure utens subditis suis damnum inferat, extra omnem dubium etiam ad ejus restitutionem teneretur. Vid. *Dec. Seckendorff. Fürstl. Staat. part. 3. tit. von der Forstbahn*

bahn und Walmung / *ibi*: Hingegen ist auch billich re-
 add. Churfürst. Sächs. resolution ehlicher Landes- & Ge-
 brechen *da anno 1609. tit. 1. Rentheron. Sachen / p. m. 59. ver-*
bi: Weil etliche vom Adel im Amte Arnshauich in *spacie*
 sich beschweret / daß ihnen durch die Ziegenrücker Flöße
 in der Sahl / bis gen Saalsfeld die Fischeren verderbt
 seyn soll / wollen wir darauß / und wann der angegebene
 Schade genugsam bescheiniget / in tragender Vormunds-
 schafft bey unsern jungen Vettern und Pfleg-Söhnen /
 auff ihr anderweit unterthänigstes Ansuchen / gebührliche
 Anordnung thun lassen. *Licet id genus hominum, quod*
ad voluntatem Principum omnia sit inflectit, ut coquus
edulia ad Principum gulam & palatum parare solet, hoc
forte an intrepidè negaret. Hi enim homines corruptis-
simo hoc in ævo subditos nihil curantes, Principes suos
ex plenitudine potestatis vel potius Tyrannidis omnia,
posse, vel Principis omnia esse, publice dicere non eru-
bescunt. Hinc non raro miserorum subditorum
audiuntur querelæ de damno illato ejusq; tardâ restituti-
one, sed rarò vel prorsus nõ exaudiuntur: Sæpe minimum
quid in compensationem magni damni illis per Officia-
les sanguisugas obtrudi constat, quæ corruptissimi hujus
ævi pessima consuetudo. Et sanè Principem damna subdi-
tis suis refarcire recusantem, graviter peccare, nec officio
boni & Christiani Principis fungi dixerim.

TH. XXXII.

Cum vero damna interdum minora interdum
 majora sint, solet, finito traductionis usu, per certas per-
 sonas utrimque ad hoc negotium electas, ocularis in-
 spectio damnorum fieri, quo facto per arbitros v. gr.

11111

C 2

quatuor

quatuor personas ab utrâque parte datum ex bono & æquo æstimatur, & damnum passis sine mora restitutio fit, vel in pecunia vel in certa quantitate ligni, prout conventum est. Datur etiam alteri, per cujus territorium ligna transvehuntur, certum vectigal, nisi ex pacto illud remissum sit.

TH. XXXIII.

Quæritur; an Dominus territorii hoc jure utens subditorum suorum prædia citra compensationem ad hunc usum occupare possit? hic cujusque loci consuetudo inspicienda: regulariter autem negatur per ea, quæ §. 31. diximus, & quod Princeps vel superior in exercitio Regalium subditos suos onerare non debeat.

TH. XXXIV.

Operas ad usum hujus juris necessarias subditi regulariter præstare non debent, cum sint odiosæ, & juri communi adversantur Klock. *vol. 1. Conf. 30. n. 739.* Dominus igitur earum præstationem sibi deberi affirmans, præcise eas probare debet Klock *d. Conf. n. 738.* nisi vel longissimi temporis præscriptione vel consuetudine, aliud introductum sit. Extra tamen necessitatis casum, & illo tempore, quo agros colere, vel fruges colligere debent, non sunt imponendæ; relinquendum enim illis est quoque tempus, se suosque alendi Klock. *vol. 1. Conf. 21. n. 126.* Joh. Fr. Balthas. *tr. de oper. subdit. cap. 6. q.* Huc pertinet, quod cautum est in der Churfürstl. Sächsf. Erledigung oder resolution etlicher Lands-Gebrechen. de ao. 1609. tit. Renthsachen. §. nach diesem. p. m. 57. &c. An autem suo victu subditi has operas præstare teneantur, quæritur? Et ita regulariter obtinere dicitur, quibusdam.

dam tamen in locis ex consuetudine victus iis praebe-
tur.

TH. XXXV.

Exercens autem hoc jus transvehendi ligna in flumi-
ne solet cum vicino pacisci, de idoneo ad exponenda
ligna loco: nemo enim citra consensum Domini loci
sine compensatione expositionem ligni in alieno tacere
potest. Nec obstat, quod fluminum & riparum usus sit
publicus; hoc enim intelligitur de usu recepto & vi-
cinis ferendo: proprietas autem riparum illorum est,
quorum praediis adherent §. *riparum* 4. *in fin.* J. de R. D.
l. argo 30. §. 3. ff. de A. R. D. Cum vero consuetudo jus
pariat, contra consuetudinem antiquam fluminibus
vicinos non oportet novis servitutibus offendere, praesertim cum secundum ripas fluminum loca non omnia
sint publica. *l. 3. §. 2. de flumin.* Mindan. *de mand. lib.*
2. c. 36. n. 5. p. m. 253.

TH. XXXVI.

Dominus territorii etiam in subditorum agris ac
praediis, & quidem ipsis invitis, potest facere fossas &
augarum receptacula *arg. l. si locus 14. quemadm. serv. A-*
mitt. Gail. *l. 2. Obs. 56.* tenetur tamen ad reparationem
damni. Cum enim Reip. causa civibus quaedam
adimuntur, pretium refundi aut aequivalens retribui o-
portet. *l. 14. §. 13. Commun. prad.* Myler. *de Stat. Imper.*
cap. 59.

TH. XXXVII.

Ceterum ad operas hujus juris necessarias à subdi-
tis recte praestandas constituuntur certi ministri, qui
dicuntur Floss-Bediente: ut sunt: Floss-Meister / Floss-

schreiber / Flößer / Floßhüter &c. quorum quilibet suos fungitur officio. Officium dederet Floß-Meister habetur in der Fürstl. Sächs. Gothaischen Wald-Ordnung / des anno 1644. c. 2. §. 11. Mandandum tamen illis est, ne damnificent subditos prædia ad ripam fluminis possidentes, ut quandoque accidere solet.

TH. XXXIX.

Modi amittendi.

Amittitur autem hoc Regale iisdem ferè modis, quibus acquiritur *arg. l. 1. ff. pro derelicto*. Bocer. *de Regal. c. 5. n. 1.* Quod verum respectu Imperatoris aut alterius superioris, qui hoc Regale inferioribus confert, ut enim iste jura alienat & amittit, dum alii concedit, sic vix est, ut non videatur alienare, dum præscribi patitur, *l. 28. pr. de V. S.* Hoc tamen non de aliis Majestatis aut majoribus Regalibus exaudiendum, quæ non privatim sed cumulativè tum conceduntur, cum præscribi censentur.

TH. XXXIX.

Inferiores autem, qui non proprio jure, sed alieno beneficio hoc Jus exponendi ligna tenent, variis modis id amittunt: (1) per non usum *arg. l. 1. ff. de nund. Gail. l. 2. Obs. 69. n. 24. § 25.* puta, si quis per 30. vel plures annos jure suo usus non fuerit. *Carpzov. part. 3. decis. 288.* ubi in fine aliquod adducit præjudicium Scabinatus Lipsiensis his verbis: *Hat der Rath zu Schneeberg einen Holzflöß-Graben &c.* si vero occasio utendi non fuerit oblata, id non amittitur, etiamsi quis per mille annos illo non fuerit usus. *Sixtin. l. 1. c. 6. n. 33. Gail. l. 2. Obs. 60. n. 1.* (2) per abusum. *Coler. in proc. execut. part. 2. c. 3. Bocer. decis. 304. n. 7.* (3) per Renunciatio-

atio.

ationem. Sixtin. d. c. 6. n. 29. Ex quibus & aliis causis,
 quas satis prolixè refert Sixtin. d. c. 6. Princeps hoc Re-
 gale concessum revocare potest. Anton. Peregr. de Ju-
 re fisci l. 5. tit. 3. n. 29.

TH. XL.

Delicta, quæ circa hanc rem versari solent, eorum ^{Delicta.}
 que punitiones sunt variæ, ut infra dicemus: Inserviunt
 autem ad coërcendam furandi libidinem mandata
 publica, quæ iis in locis, per quæ transvectio ligno-
 rum instituitur, nunquam non adfigi solent, in
 quibus homines sub comminatione pœnæ admonen-
 tur, ut à fraudulenta rei ablatione abstineant, & ple-
 rumque pœnæ acerbitas in illis exprimitur, ut fures de-
 terreantur.

TH. XLI.

Solent autem hæc mandata nomine Principis, vel
 qui hoc Jus exercet, prodire, quæ certis in locis tempe-
 stive publiceque adfigi curat. Fürstl. Sächs. Gothai-
 sche Lands-Ordnung / de anno 1655. tit. 6. von Flößen / ibi:
 Es sollen Princeps autem in territorio Vasalli, non
 subditi, qui cum flumine omnibus Regalibus ac omni-
 moda Jurisdictione investitus est, suo nomine ejusmo-
 di mandata publicare non potest, nisi fortè consuetu-
 dine vel pacto aliud obtineat. Secus est, si superiori-
 tas territorialis Principi in feudo competat.

TH. XLII.

Delicta verò committunt illi (1) qui quovis modo
 devectionem ligni in flumine sæpè cum gravi danno
 & periculo tam Domini, quam subditorum prædia
 propè flumina possidentium malitiose impedire audent.

(1) qui

(2) qui

(2) qui instrumenta ad hanc rem destinata v. g. Floss-
rechen corrumpunt. Et horum poena sapissime in man-
datis publicis solet determinari, interdum etiam omit-
titur: alias autem est arbitraria, carcer, relegatio, mul-
cta cum restitutione rei ablatae conjuncta, aut etiam gra-
vior pro varietate delicti.

TH. XLIII.

Nonnunquam etiam singulorum lignorum abla-
tio uno floreno mulctatur; sed quaeritur, an haec poena
sit justa, cum inter rem ablatam & poenam nulla vide-
atur subesse proportio, omnis autem poena debet deli-
cto esse aequalis. Verum hujus poenae rigorem excu-
sant (1) frequentia delicti (2) violatio securitatis
publicae, qua lignorum devectio in flumine gaudet (3)
occurrit furandi, quae vitium contrectationis auget,
poenamque exasperat. Neque obstat, quod inter rem
minimi pretii ablatam & poenam proportio nulla sit.
In aestimandis enim & statuendis poenis non solum
damnum illatum est considerandum, sed & ipsa actus
vitiositas, & Princeps habet potestatem puniendi de-
licta subditorum, prout viderit efflagitare commune
Reip. bonum, atque ut finis poenarum obtineatur, Struv.
in Syntagm. Jur. Civ. lib. 47. tit. 2. tb. 23. p. m. 896. Non
facile autem poena laquei in hoc furti genere locum ha-
bet, nisi de rei ablatae vera quantitate plene constat.
Confer. Carpzov. *ad part. 4. Const. Sax. 34.*

TH. XLIV.

Ubi quaeritur, sicuti aliàs questio moveri solet, an ju-
stum sit fures punire suspendio, cum lex divina hanc poe-
nam non constituerit? Sed vera responsio est, Constitu-
tiones

tiones Mosaicas nostras Politias non obligare, quæ facinorosis rectè possunt pœnas imponere, pro ratione illius regulæ, ut communis pax & tranquillitas conservetur, malum de terra auferatur, audacia reprimatur, ut cæteri timorem habeant, multis enim grassantibus, opus exemplo. Et ipse Deus in Politia Mosaica ostendit, pœnas furti pro circumstantiâ rei ablatae vel mitigari vel exasperari, ut quidam quadruplum, quidam quintuplum reddant, quidam veniuntur, quidam morte mulctentur Martin. Chemnit. 2. part. loc. Theol. in 7. præcept. circa fin. Dn. Carpzov. prax. Crim. p. 2. q. 77. Clud. de condict. furt. c. 15. n. 17. & seqq.

TH. XLV.

Porro quæritur: Si nullum mandatum prohibitorium antecesserit, an subditi ligna auferentes pœnam aliquam incurrant? Affirm. mandati enim publicatio non tam necessaria quàm utilis est, & absque singulari prohibitione quivis scire potest ac debet, quod in re aliena nihil juris habeat.

TH. XLVI.

Necesse autem est, ut ad pœnam contra lignorum fures exequendam inquisitio domestica præcedat, quam Princeps in suo territorio per officiales suos exsequitur, in alieno verò præviâ officii Magistratus imploratione in subsidium, cum sit actus Jurisdictionis. Et nemo, contra quem præsumptio furti militat, ab hac inquisitione immunis est, illa facta, designatio personarum & lignorum conficitur, & competenti Magistra-

D

gistra-

gistratui ad executionem poenæ offertur. Poena autem regulariter pertinet ad eum, in cuius territorio furtum est commissum, quandoque tamen is sibi vendicat, qui damnum passus est: Interdum quaedam pars multæ officialibus datur, ut ad diligentiam inquirendo & puniendo majorem excitentur.

TH. XLVII.

Custodes vel Inspectores lignorum, qui quandoque cum rusticis colludunt, & ab illis ligna clam subtrahi patiuntur, pro varietate circumstantiarum arbitrarie puniuntur. Si enim ob spem lucri hoc faciunt, graviter plectendi sunt. Si verò sine lucro auferentibus conniveant, mitior poena illis infligitur, modo rei ablata restitutio sequatur.

TH. XLIIX.

Si flumine nimis imbribus crescente trabes vel ligna ad alium locum deferantur, an eorum restitutio peti possit, quæritur? & resp. si in subditorum agros rejecta fuerint, dubium non est, ea esse restituenda, & licet etiam in alienum agrum fuerint delata, tamen eorum proprietas non amittitur *l. 5. §. 1. ff. de R. D. l. 9. §. 1. de damn. infect.* Opera autem & labor in lignis extrahendis & servandis adhibitus compensari debet, damnumque illatum ex æquo & bono restitui.

TH. XLIX.

Actiones.

Remedia seu actiones, quæ ratione hujus juris competunt, sunt sequentes (1) contra impedientem hujus juris usum in flumine publico impetrari potest in Camera

Camera

Camera Imperiali Mandatum sine clausula. *Ordin. Cam. part. 2. t. 23.* quod præjudicio corroborat Petr. Frid. Mindan. *l. 2. de mand. Judic. c. 36. num. 5. p. m. 253.* Cum enim anno 1582. in causa des Hols = Flössens civitas Ulma contra Fuggeros mandatum in Camera peteret, illud d. 5. Jul. decretum fuit super narratis: flumen Zeler non modò publicum esse, ut cuivis super eo navigare, agere, lignaque &c. vehere ab omni memoria licuerit, sed etiam Ulmenses aliquot ante annos judiciali sententia obtinuisse, semperque habuisse facultatem in eodem flumine non tantum navigandi vehendique &c. sed etiam per agros atque fundum pagi N. exonerandi, exponendi, ducendi ligna, trabes, plantas, tigilla &c. Hacque ratione facultas utendi, siquidem impugnatur, probabilis facienda.

TH. L.

Jus transvehendi ligna in flumine defenditur etiam detentione ligni vel præclusionione transitus. Interdum armatâ manu, interdum nudis protestationibus, cum primis contra potentiozem. Dantur etiam remedia contra illum, qui in præjudicium fluminis aliquid agit *ex tit. de fluminibus, & ex tit. ut in flum. publ. navig. liceat.* Alia remedia huic juri competentia videantur apud cit. Dd.

TH. LI.

Et sic habes hic L. B. quæ de Jure Grutiæ in præsentem occurrebant; quamvis enim non negaverim, potuisse his longe plura superaddi, pleniore tamen calamo

calamo prosequi omnia, temporis ratio viriumque
 imbecillitas prohibuit, quapropter pro candore tuo
 benigna interpretatione suppleas, quæ hic desiderari
 poterant, & si nos hinc errasse deprehenderis, com-
 muni mortalitatis legi nos quoque subjectos esse per-
 pendas. Deo autem Optimo Maximo, qui huc usque
 sua adesse voluit clementiâ, totum me, tanquam
 gratæ mentis pignus, trado addicoque.

TANTUM.

